

סדר חיבור ספר פסקי הרא"ש

- חלק ראשון -

על פי הפניות בתוך הספר¹

מסכת ראשונה - מסכת בבא קמא:

בפסקי הרא"ש מסכת בבא קמא לא נמצאה שום הפניה לפסקי הרא"ש מסכת אחרת, אלא רק כותב לעיין בדברים שכתב ב"פרישתי" (היינו תוספות הרא"ש), כמבואר בפסקי הרא"ש בבא קמא (פ"א סי' טז: כמו שכתבתי בפירושי בשם הרב ר' מאיר ז"ל. וכן ב"ק פ"א סי' יז. וכן פ"ט סי' ג: "מאותו טעם שכתבתי בפרישתי").

פסקי הרא"ש מסכת בבא קמא, מוקדמת היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

בבא מציעא - פסקי הרא"ש בבא מציעא (פ"א סי' לח): "עוד הארכתי בפ"ק דב"ק". וכן פסקי הרא"ש בבא מציעא (פ"ד סי' ב): "כתבתי בפרק מרובה".

בבא בתרא - פסקי הרא"ש בבא בתרא (פ"ד סי' ט): כתבתי בפרק מרובה. וכן עוד שם בבבא בתרא בשני מקומות בהמשך (פ"ו סי' ב, פ"ז סי' ב).

סנהדרין - פסקי הרא"ש סנהדרין (פ"ד סי' ט): כתבתי בפרק שור שנגח את הפרה.

שבועות - פסקי הרא"ש שבועות (פ"ו סי' ז): "בפרק המניח... ושם הארכתי ועיין שם".

גיטין - פסקי הרא"ש גיטין (פ"ה סי' ז) כתבתי בפרק שור שנגח ד' וה'. וכן עוד שם בגיטין בהמשך (פ"ה סי' יז).

כדלהלן 5 מסכתות הנ"ל קודמות למסכתות רבות, שהן קודמות למסכתות נוספות, הרי שבבא קמא בראש.

מסכת שנייה - מסכת בבא מציעא:

פסקי הרא"ש מסכת בבא מציעא, מאוחרת היא לפסקי הרא"ש מסכת בבא קמא, כמבואר בפסקי הרא"ש בבא מציעא (פ"א סי' לח): "עוד הארכתי בפ"ק דב"ק". וכן עוד שם בהמשך (פ"ד סי' ב): "כתבתי בפרק מרובה".

¹ חלק שני, אי"ה ובל"ג, יכלול דוגמאות לכמה מקומות בספרי רבותינו האחרונים שכתבו שהרא"ש ז"ל חזר בו ממסכת למסכת, ולבחון לאור הידיעות המתחדשות ברשימה דלהלן. נרשם בעזרה"ת ע"י יש"ס מעיה"ק ירושת"ו, התחלתי י' כסליו תשפ"ב וסיימתי י' חשון תשפ"ה.

פסקי הרא"ש מסכת בבא מציעא, **מוקדמות** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

סנהדרין – כמבואר בפסקי הרא"ש סנהדרין (פרק ג סי' מ): "ובפרק איזהו נשך (סי' מה) כתבתי".

כתובות – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פרק ב' סי' יג): "כתבתי בפרק קמא דבבא מציעא (סי' יג)". וכן בעוד 4 מקומות (פ"ט סי' י. פ"ט סי' ל. פי"א סי' יד. פי"ג סי' ד).

קידושין – כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פרק ב סי' ג): ובפרק הזהב (סי' כא) כתבתי. וכן עוד שם בפסקי הרא"ש קידושין (פ"א סי' לט).

בבא בתרא – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת בבא בתרא (פ"א סי' ט): ורש"י לטעמיה שפי' בפרק קמא דמציעא (דף יז א)... ושם כתבתי (רא"ש ב"מ פ"א סי' מב) שאין נראין לי דבריו, גם כאן נראה לי כמו שכתב ה"ר [בכ"י נוסף: יונה] ז"ל כגון שבאו עדים...". וכן עוד שם פסקי הרא"ש בבא בתרא (פ"ג סי' כא): "והא דלא אמרין יחלוקו כמו גבי טלית – פירשתי בריש בבא מציעא". וכן עוד שם בבא בתרא (פ"ז סי' א): "כתבתי בפרק השואל (סי' כד)".

מכות – כמבואר בפסקי הרא"ש מכות (פ"א סי' ג): "כתבתי בפרק הזהב (סי' יז)".

שבועות – כמבואר בפסקי הרא"ש שבועות (פ"ו סי' ח): "בפרק קמא דבבא מציעא, גבי ההוא רעיא דכל יומא הוו מסרי ליה חיותא בסהדי, ביארתי יפה". וכן עוד שם פסקי הרא"ש שבועות (פרק ו סי' כט): "וקצת מהראיות כתבתי בפ"ב דב"מ (סי' יז) ואוסיף לכתוב דבפרק אלו מציאות (דף כט א) אמרין".

ג. מסכת שבועות

פסקי הרא"ש מסכת שבועות, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

בבא קמא – כמבואר בפסקי הרא"ש שבועות (פ"ו סי' ז): "בפרק המניח... ושם הארכתי ועיין שם".

בבא מציעא – כמבואר בפסקי הרא"ש שבועות (פ"ו סי' ח): "בפרק קמא דבבא מציעא... ביארתי יפה". וכן עוד שם פסקי הרא"ש שבועות (פ"ו סי' כט): "וקצת מהראיות כתבתי בפ"ב דב"מ (סי' יז) ואוסיף לכתוב...".

פסקי הרא"ש מסכת שבועות, **מוקדמות** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

בבא בתרא – כמבואר בפסקי הרא"ש בבא בתרא (פ"ג סי' כ): "ובפרק כל הנשבעין הארכתי".

מסכת סנהדרין

פסקי הרא"ש מסכת סנהדרין, **מאוחרת** למסכתות אלו:

בבא קמא - כנכתב בפסקי הרא"ש (סנהדרין פ"ד סי' ט): "כתבתיה בפרק שור שנגח את הפרה".

פסקי הרא"ש מסכת סנהדרין, **מוקדמת** למסכתות אלו:

ברכות - פסקי הרא"ש ברכות (פ"ט סי' יד): "כאשר כתבתיה בסנהדרין בפ' היו בודקין (סי' א')".

כתובות - כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ב סי' כב): "בפרק קמא דסנהדרין כתבתי".

קידושין - כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"ג סי' יד): "ובפרק קמא דסנהדרין כתבתי".

מסכת ברכות

פסקי הרא"ש מסכת ברכות, **מאוחרת** למסכתות אלו:

סנהדרין - כמבואר בפסקי הרא"ש ברכות (פ"ד סי' יד): "כאשר כתבתיה בסנהדרין בפ' היו בודקין (סי' א')".

פסקי הרא"ש מסכת ברכות, **מוקדמת** היא למסכתות אלו:

כתובות - כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"א סי' ה): "והארכתי בדבר בברכות פרק היה קורא (סי' טו)".

חולין - כמבואר בפסקי הרא"ש חולין (פ"ח סי' ו): "כתבתי בברכות בפרק אלו דברים (סי' ו)".

שבת - כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת שבת (פ"ב סי' יז): "ור"ת כתב... ודבריו כתבתי בפרק שני דברכות (סי' ה)".

מגילה - כמבואר בפסקי הרא"ש מגילה (פ"ב סי' א): "ובפרק מי שמתו (סי' כג) הארכתי בפסק זה".

תענית - כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת תענית (פ"א סי' א): "כתבתי בברכות בפרק תפלת השחר (סי' יד)".

ראש השנה - כמבואר בפסקי הרא"ש ראש השנה (פ"ד סי' יג): "ובברכות פרק מי שמתו (סי' כג) הארכתי בפסק זה".

מסכת יבמות

פסקי הרא"ש מסכת יבמות, **מוקדמות** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

כתובות – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"א סי' ו'): "כתבתי ביבמות בפרק החולץ (סי' כז) וגם כתבתי שם...". וכן עוד בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ד סי' ג'): "דכהאי גוונא אמר בפרק הבא על יבמתו... וטעמא כדפרישית התם". וכן עוד שם בהמשך בשני מקומות (פ"ה סי' לו, ופ"ז סי' ג').

גיטין – כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ז סי' ט): "וכתבתי ביבמות פ' חרש". וכן עוד שם פסקי הרא"ש גיטין (פ"ח סי' י'): וביבמות (פ"י סי' ג') הארכתי בו". וכן עוד שם פסקי הרא"ש גיטין (פ"ט סי' יב) "ובפרק האשה שלום (סי' ו') כתבתי".

בבא בתרא – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת בבא בתרא (פ"ט סי' ו'): "והארכתי יותר ביבמות בפרק אלמנה לכ"ג".

מסכת בבא בתרא

פסקי הרא"ש מסכת בבא בתרא, **מאחרת** היא למסכתות אלו:

בבא קמא – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת בבא בתרא (פ"ד סי' ט): "כתבתי בפרק מרובה (סי' ג) ג". וכן פ"ו (סי' ב). פ"ז (סי' ב).

שבועות – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת בבא בתרא (פ"ג סי' כ): "ובפרק כל הנשבעין הארכתי".

יבמות – כמבואר בפסקי הרא"ש בבא בתרא (פ"ט סי' ו'): "והארכתי יותר ביבמות בפרק אלמנה לכ"ג".

שו"ת – כמבואר בפסקי הרא"ש בבא בתרא (פ"ח סי' מו): "ועוד הארכתי בראיות בתשובת שאלה".

פסקי הרא"ש מסכת בבא בתרא, **מוקדמות** היא למסכתות אלו:

כתובות – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ט סי' ט): "ובפרק חזקת הבתים (סי' כג) כתבתי". וכן עוד שם בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ח סי' ב).

גיטין – כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ז סי' טו): "ובפרק מי שמת (סי' יח) כתבתי". וכן עוד שם בגיטין (פ"א סי' יא): "בפרק גט פשוט (סי' ב) פירשתי".

קידושין – כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"א סי' לג): "בפרק המוכר את הספינה (סי' ב) כתבתי... גם כתבתי שם (סי' ד). וכן עוד שם בקידושין (פ"ב סי' טו).

הלכות נדרים – כמבואר בפסקי הרא"ש הלכות נדרים (פ"ה סי' ד): "וביאור דבר זה כתבתי בפ' יש נוחלין (סי' לח)".

מסכת כתובות

פסקי הרא"ש מסכת כתובות, **מאוחרת** היא למסכתות אלו:

יבמות – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"א סי' ו): "כתבתי ביבמות בפרק החולץ (סי' כז) וגם כתבתי שם...". וכן עוד בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ד סי' ג): "דכהאי גוונא אמר בפרק הבא על יבמתו... וטעמא כדפרישית התם". וכן עוד שם בהמשך בשני מקומות (פ"ה סי' לו, ופ"ז סי' ג).

ברכות – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"א סי' ה): והארכתי בדבר בברכות פרק היה קורא (סי' טו)."

שבועות – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"י סי' יב): ובפרק שבועת הדיינין (סי' ב) הארכתי בזה הרבה".

סנהדרין – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ב סי' כב): "בפרק קמא דסנהדרין כתבתי".

בבא בתרא – כמבואר בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ט סי' ט): "ובפרק חזקת הבתים (סי' כג) כתבתי". וכן עוד שם בפסקי הרא"ש כתובות (פ"ח סי' ב).

פסקי הרא"ש מסכת כתובות, **מוקדמות** היא למסכתות אלו:

גיטין – כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ד סי' לד): "ובפרק אלמנה ניזונת (סי' א) כתבתי". וכן עוד שם בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ה סי' יט). וכן עוד שם גיטין (פ"ג סי' ב): "כתבתי בפרק שני דכתובות".

קידושין – כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"א סי' נה) "כתבתי בפרק אלמנה ניזונת (סי' ב)". ועוד שם בהמשך בעוד שתי מקומות (קידושין פ"ב סי' ג, וקידושין פ"ב סי' טו).

שבת – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת שבת (פ"א סי' לב): "כתבתי בפרק אף על פי (סי' כד)".

מסכת גיטין

פסקי הרא"ש מסכת גיטין, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

בבא בתרא – כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ז סי' טו): "ובפרק מי שמת (סי' יח) כתבתי". וכן עוד שם בגיטין (פ"א סי' יא): "בפרק גט פשוט (סי' ב) פירשתי".

יבמות – כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ז סי' ט): "וכתבתי ביבמות פ' חרש". וכן עוד שם פסקי הרא"ש גיטין (פ"ח סי' י): וביבמות (פ"י סי' ג) הארכתי בו". וכן עוד שם פסקי הרא"ש גיטין (פ"ט סי' יב) "ובפרק האשה שלום (סי' ו) כתבתי".

כתובות – כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ד סי' לד): "ובפרק אלמנה ניזונת (סי' א) כתבתי". וכן עוד שם בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ה סי' יט). וכן עוד שם גיטין (פ"ג סי' ב): "כתבתי בפרק שני דכתובות". עבודה זרה – כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ד סי' כ): "וביאור שנת

השמיטה כתבתי בפרק קמא דמסכת ע"ז (סי' ז) "מכות - כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ד סי' יח): "בפרק קמא דמכות (סי' ג) כתבתי".

פסקי הרא"ש מסכת גיטין, **מוקדמת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

קידושין - כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"ב סי' ה): "כתבתי בגיטין פרק התקבל (סי' ט) "וכן עוד שם בקידושין (פ"ג סי' ה).

מסכת קידושין

פסקי הרא"ש מסכת קידושין, **מאוחרת** היא למסכתות אלו:

גיטין - כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"ב סי' ה): "כתבתי בגיטין פרק התקבל (סי' ט) "וכן עוד שם בקידושין (פ"ג סי' ה).

בבא בתרא - כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"א סי' לג): "בפרק המוכר את הספינה (סי' ב) כתבתי... גם כתבתי שם (סי' ד). וכן עוד שם בקידושין (פ"ב סי' טו).

כתובות - כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"א סי' נה) "כתבתי בפרק אלמנה ניוזנת (סי' ב) "ועוד שם בהמשך בעוד שתי מקומות (קידושין פ"ב סי' ג, וקידושין פ"ב סי' טו).

סנהדרין - כמבואר בפסקי הרא"ש קידושין (פ"ג סי' יד): "ובפרק קמא דסנהדרין כתבתי".

פסקי הרא"ש מסכת קידושין, **מוקדמת** היא למסכתות אלו:

הלכות נדרים - כמבואר בפסקי הרא"ש הלכות נדרים (פ"א סי' ב) "כדפרי' בפ"ק דקידושין (סי' ב) ושם הארכתי". וכן עוד שם פסקי הרא"ש הלכות נדרים (פי"א סי' ה).

הלכות בכורות - כמבואר בפסקי הרא"ש הלכות בכורות (פ"ח סי' ח): "ובפרק קמא דקידושין כתבתי נוסח ברכה".

ראש השנה - כמבואר בפסקי הרא"ש ראש השנה (פ"ד סי' ז): "וכתבתי ראייתו בפ"ק דקידושין (סי' מט)".

מסכת עבודה זרה

פסקי הרא"ש מסכת עבודה זרה, **מוקדמת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

חולין - כמבואר בפסקי הרא"ש חולין (פ"א סי' ט): "כדפרישית במסכת ע"ז פרק אין מעמידין". וכן עוד שם בפסקי הרא"ש חולין בכמה מקומות (פ"ג סי' סא, פ"ז סי' לד, פ"ח סי' כב).

פסחים - כמבואר בפסקי הרא"ש פסחים (פ"ב סי' ב): "ובמסכת ע"ז הארכתי בזה". וכן פסקי הרא"ש פסחים (פ"ב סי' ה): כתבתי בשילהי מסכת ע"ג.

שבת - כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת שבת (פ"א סי' לט): "כתבתי בשלהי פ"ק דמס' ע"ז (סי' כג)".

גיטין - כמבואר בפסקי הרא"ש גיטין (פ"ד סי' כ): "וביאור שנת השמיטה כתבתי בפרק קמא דמסכת ע"ז (סי' ז)".

מסכת חולין

פסקי הרא"ש מסכת חולין, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

עבודה זרה - כמבואר בפסקי הרא"ש חולין (פ"א סי' ט): "כדפרישית במסכת ע"ז פרק אין מעמידין". וכן עוד שם בפסקי הרא"ש חולין בכמה מקומות (פ"ג סי' סא, פ"ז סי' לד, פ"ח סי' כב).

ברכות - כמבואר בפסקי הרא"ש חולין (פ"ח סי' ו): "כתבתי בברכות בפרק אלו דברים (סי' ו)".

פסקי הרא"ש מסכת חולין, **מוקדמת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

עירובין - כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת עירובין (פ"ג סי' ח): "כתבתי בפ"ק דחולין (סי' יט)".

הלכות נדרים - כמבואר בפסקי הרא"ש הלכות נדרים (פ"ז סי' א): "הך פיסקא כתבתי בריש כל הבשר (סי' א)".

הלכות נדרים

פסקי הרא"ש מסכת נדרים, **מאוחרת** היא למסכתות אלו:

חולין - כמבואר בפסקי הרא"ש הלכות נדרים (פ"ז סי' א): "הך פיסקא כתבתי בריש כל הבשר (סי' א)".

בבא בתרא - כמבואר בפסקי הרא"ש הלכות נדרים (פ"ה סי' ד): "וביאור דבר זה כתבתי בפ' יש נוחלין (סי' לח)".

קידושין - כמבואר בפסקי הרא"ש הלכות נדרים (פ"א סי' ב) "כדפרי' בפ"ק דקידושין (סי' ב) ושם הארכתי". וכן עוד שם פסקי הרא"ש הלכות נדרים (פי"א סי' ה).

מסכת שבת

תחילת סדר מועד, פסקי הרא"ש מסכת שבת, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
 עבודה זרה – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת שבת (פ"א סי' לט): "כתבתי בשלהי פ"ק דמס' ע"ז (סי' כג)".
 כתובות – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת שבת (פ"א סי' לב): "כתבתי בפרק אף על פי (סי' כד)".
 ברכות – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת שבת (פ"ב סי' יז): "ור"ת כתב... ודבריו כתבתי בפרק שני דברכות (סי' ה)".

פסקי הרא"ש מסכת שבת, **מוקדמת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
 עירובין – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת עירובין (פ"ו סי' יא): "ובפרק ר' אליעזר דמילה (סי' ב') הארכתי".
 ביצה – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת ביצה (פ"ב סי' טו): "ובשבת פרק כירה... כתבתי (שם סי' ז)".

מסכת עירובין

פסקי הרא"ש מסכת עירובין, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
 חולין – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת עירובין (פ"ג סי' ח): "כתבתי בפ"ק דחולין (סי' יט)".
 שבת – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת עירובין (פ"ו סי' יא): "ובפרק ר' אליעזר דמילה (סי' ב') הארכתי".

פסקי הרא"ש מסכת עירובין, **מוקדמת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
 סוכה – כמבואר בפסקי הרא"ש סוכה (פ"א סי' לד): "ודבריו כתבתי במסכת עירובין".

מסכת פסחים

פסקי הרא"ש מסכת פסחים, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
 בבא בתרא – כמבואר בפסקי הרא"ש פסחים (פ"י סי' יח): "ויין שראוי לקדש עליו ביארתי (א"ה יש"ס: בכת"י נוסף: יפה) בפרק המוכר פירות".

חולין – כמבואר בפסקי הרא"ש פסחים (פ"י סי' ו) "ודבר זה ביארתי יפה בפרק כיסוי הדם (סי' ה)".

עבודה זרה – כמבואר בפסקי הרא"ש פסחים (פ"ב סי' ב): "ובמסכת ע"ז הארכתי בזה".
וכן פסקי הרא"ש פסחים (פ"ב סי' ה): כתבתי בשילהי מסכת ע"ג.

פסקי הרא"ש מסכת פסחים, **מוקדמות** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
ביצה – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת ביצה (פרק ב סימן טו): "והלכתא כוותיה דרבה,
כדפרישית לה בפרק אלו עוברין בפסחים (סי' ו)".

מסכת ביצה

פסקי הרא"ש מסכת ביצה, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
שבת – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת ביצה (פ"ב סי' טו): "ובשבת פרק כירה... כתבתי
(שם סי' ז)".
פסחים – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת ביצה (פ"ב סי' טו): "והלכתא כוותיה דרבה,
כדפרישית לה בפרק אלו עוברין בפסחים (סי' ו)".

מסכת תענית

פסקי הרא"ש מסכת תענית, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
ברכות – כמבואר בפסקי הרא"ש מסכת תענית (פ"א סי' א): "כתבתי בברכות בפרק תפלת
השחר (סי' יד)".

פסקי הרא"ש מסכת תענית, **מוקדמות** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
יומא – כמבואר בפסקי הרא"ש יומא (פ"ח סי' כה): "וראיה מההיא דאיכה רבתי וכתבתיה
במסכת תענית (פ"א סימן יד)".

מסכת מגילה

פסקי הרא"ש מסכת מגילה, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:
ברכות – כמבואר בפסקי הרא"ש מגילה (פ"ב סי' א): "ובפרק מי שמתו (סי' כג) הארכתי
בפסק זה".

הלכות ספר תורה - כמבואר בפסקי הרא"ש מגילה (פ"ב סי' ב): "והארכתי בזה בהלכות ס"ת (סי' ד)".

מסכת ראש השנה

פסקי הרא"ש מסכת ראש השנה, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

ברכות - כמבואר בפסקי הרא"ש ראש השנה (פ"ד סי' יג): "ובברכות פרק מי שמתו (סי' כג) הארכתי בפסק זה".

קידושין - כמבואר בפסקי הרא"ש ראש השנה (פ"ד סי' ז): "וכתבתי ראייתו בפ"ק דקידושין (סי' מט)".

פסקי הרא"ש מסכת ראש השנה, **מוקדמת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

סוכה - כמבואר בפסקי הרא"ש סוכה (פ"ג סי' כו): "ודומה להא דאמר רבי יצחק (ח דף טז ב) למה תוקעין וחוזרין ותוקעין וכו' כדי לערבב את השטן וההוא דישיבה עיקר כדפרישית בר"ה".

מסכת יומא

פסקי הרא"ש מסכת יומא, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

תענית - כמבואר בפסקי הרא"ש יומא (פ"ח סי' כה): "וראיה מההיא דאיכה רבתי, וכתבתי במסכת תענית (פ"א סי' יד)".

מסכת סוכה

פסקי הרא"ש מסכת סוכה, **מאוחרת** היא לפסקי הרא"ש מסכתות אלו:

עירובין - כמבואר בפסקי הרא"ש סוכה (פ"א סי' לד): "ודבריו כתבתי במסכת עירובין".

ראש השנה - כמבואר בפסקי הרא"ש סוכה (פ"ג סי' כו): "ודומה להא דאמר רבי יצחק (ח דף טז ב) למה תוקעין וחוזרין ותוקעין וכו' כדי לערבב את השטן וההוא דישיבה עיקר כדפרישית בר"ה".

סיכום

מבבא קמא - עד סוכה

לסיכום להלן רשימה של המסכתות לפי סדר חיבורן, תוך הבחנה בין רמות הוודאות:

ודאי בתחילה:

1. בבא קמא (ראשונה בוודאות - אין הפניות למסכתות אחרות ורבות מפנות אליה)
2. בבא מציעא (שניה בוודאות - מפנה לב"ק ומסכתות אחרות מפנות אליה)

קבוצה מוקדמת:

3. שבועות (קודמת לב"ב)
4. יבמות (קודמת לב"ב, כתובות וגיטין)

קבוצת אמצע:

5. בבא בתרא (אחרי יבמות ושבועות, לפני כתובות, גיטין וקידושין)
6. עבודה זרה (לפני חולין, פסחים, שבת וגיטין)
7. ברכות (לפני כתובות, חולין, שבת, מגילה, תענית וראש השנה)

קבוצה מאוחרת:

8. כתובות (אחרי ברכות, יבמות, שבועות, סנהדרין וב"ב)
9. גיטין (אחרי ב"ב, יבמות, כתובות, ע"ז ומכות)
10. קידושין (אחרי גיטין, ב"ב, כתובות וסנהדרין)

קבוצה אחרונה של סדר מועד:

11. שבת (אחרי ע"ז, כתובות וברכות)
12. עירובין (אחרי חולין ושבת)

13. פסחים (אחרי ב"ב, חולין וע"ז)
14. ביצה (אחרי שבת ופסחים)
15. תענית (אחרי ברכות)
16. מגילה (אחרי ברכות)
17. ראש השנה (אחרי ברכות וקידושין)
18. יומא (אחרי תענית)
19. סוכה (המסכת האחרונה – אחרי עירובין וראש השנה)

מסכתות נוספות שמוזכרות אך קשה לקבוע את מיקומן המדויק:
 – סנהדרין, מכות, חולין, הלכות נדרים, הלכות בכורות.

הערות:

1. הסדר המדויק בתוך כל קבוצה אינו תמיד ודאי
2. יתכנו חפיפות בין הקבוצות
3. יש מסכתות שקשה לקבוע את מיקומן המדויק בשל מיעוט או מורכבות ההפניות

קולופון ספר פסקי הרא"ש

הרי שמסכת סוכה מאוחרת ונתחברה אחרי מסכת עירובין, ממילא היא גם נתחברה אחרי המסכתות שהיו קודם עירובין. וראינו שעירובין מאוחרת למסכת שבת ולמסכת חולין. ומסכת שבת מאוחרת ל-3 מסכתות: כתובות ברכות ע"ז. ומסכת כתובות מאוחרת ל-4 מסכתות נוספות: יבמות שבועות סנהדרין ב"ב. ואלו מאוחרים לשאר המסכתות, ממילא נמצא ודאי שמסכת סוכה לבסוף.

כמו כן הרי שמסכת סוכה מאוחרת ונתחברה אחרי מסכת ראש השנה, ממילא היא גם נתחברה אחרי המסכתות שהיו קודם מסכת ר"ה. וראינו שמסכת ר"ה נתחברה לפניה מסכת קידושין, שנתחברו לפניה 4 מסכתות נוספות: גיטין ב"ב כתובות סנהדרין, ואלו מאוחרים לשאר המסכתות, הרי שוב נמצא שמסכת סוכה לבסוף.

וכן בכתב יד המדויק של סדר מועד, כתב יד הספריה הבריטית, שנכתב עליו התאריך "שנת שמונים וחמש ליצירה" (שנת פ"ה), סדר המסכתות הוא מסכת סוכה לבסוף – ואחריו הקולופון:

פותח במסכת שבת, בכותרת: פסקי שבת לה"ר אשר ז"ל. (דף 3 ע"א עד דף 63 ע"א).

מסכת עירובין (דף 63 ע"ב – דף 104 ע"ב)

מסכת פסחים (דף 105 ע"א – דף 135 ע"א)

ביצה (135 ע"א – 152 ע"ב)

מועד קטן (153 ע"א – 184 ע"א)

תעניות (184 ע"ב – 194 ע"א)

מסכת מגלה (194 ע"א – 206 ע"ב)

מסכת ראש השנה (207 ע"א – 218 ע"ב)

מסכת יומא (219 ע"א – 227 ע"ב)

[סדר עבודת יום הכפורים] (228 ע"א – 230 ע"ב)

סדר עבודה בקוצר מלשון א"א זצ"ל (230 ע"ב)

מסכת סוכה (231 ע"א – 252 ע"א)

קולופון "נשלם זה הספר בכתבתו" מספרד בשנת שמונים וחמש (פ"ה) ליצירה

מפליא הדבר שגם בפרטים סדר מסכתות בסדר מועד שבכתב יד הזה הנ"ל של פסקי הרא"ש, תואם לסדר מסכתות סדר מועד שבהפניות שבפסקי הרא"ש. שמתחיל במסכת שבת, ואחר כך עירובין, ואחר כך ביצה, ותענית מוקדמת ליומא, וראש השנה מוקדמת לסוכה – כפי שהוא סדר חיבור פסקי הרא"ש בהפניות בגוף הספר – כך הוא נשתמר בדיוק סדר המסכתות בכתב יד הזה, עד שנראה שכתב יד זה הוא העתקה מנוסח הקרוב מאוד למקור.

לא זו בלבד אלא גם שאר סימני האותנטיות שלו, כגון שבסדר עבודת יום הכפורים במקום הנוסח שבדפוסים שכתוב "סדר העבודה בקיצור שכתב הרא"ש ז"ל", כתוב אצלו: "מלשון א"א זצ"ל" – הרי שכתב יד ספרדי קדמון זה קרוב הוא למקור ביחס לשינויי עריכה, בהיותו מעתיק את נוסח עריכה קדמונית שנעשתה על ידי אחד מבניו של הרא"ש.

לסיכום: ההפניות הרבות שבספר פסקי הרא"ש, מלמדים שהשלים רבינו אשר את מלאכת חיבור הספר בסדר מועד, שהוא היה אחרון לכל הסדרים הקודמים, וסיים הרא"ש את ספרו במסכת סוכה.

ממילא כאשר בכתב יד הזה הנ"ל, באה לאחר מסכת סוכה לשון זו, קל להאמין באמונה שלימה שגם היא מלשון רבינו הרא"ש זצ"ל בסוף ימיו בזקנותו, כאשר השלים את חיבור כל ספר פסקי הרא"ש וסיים את ספרו בסוף סדר מועד לאחר מסכת סוכה:

סליק פירקא וסליקא לה

מסכתא דסוכה ברחמי שמיא²

נשלם זה הספר בכתובתו

בארבעה עשר יום לחדש תמוז

שנת שמונים וחמש לפרט היצירה בט"מ"ה.

ברוך יי' לעולם אמן ואמן.

ברוך רחמנא דסייען:

מריש ועד כען:

² זה נוסח הכתב יד. בנוסח הדפוס: הדרן עלך פרק לולב וערבה וסליקא לה מסכת סוכה.